ଜାଣେ ଅନୁଭବୀ ଅନୁଭବରେ

ଏକ ଅଧ୍ୟୟନାତ୍ମକ ଅନୁଭବ

ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁ

ହୃଦାନନ୍ଦ ରାୟଙ୍କ ଆତ୍ମ-ଜୀବନୀ ପଢ଼ିଲାପରେ...

ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁ

ମୋର ପାରିବାରିକ ଓ ମାନସିକ ଅବସ୍ଥା ଯେତେବେଳେ ଘୋର ମେଘାଚ୍ଛନ୍ନ ଥିଲା-ଏପରିକି ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଏକ ଚୈତିକ ସଙ୍କଟ ଭିତରେ ପଡ଼ିଥିଲି-ସେତେବେଳେ ମୁଁ ମୋର ଜଣେ ପୂଣ୍ୟାତ୍ମା ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁର ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ତୀବ୍ରଭାବରେ ଲୋଡୁଥିଲା ଅବସ୍ଥାରେ ମୋ ହାତରେ ପଡ଼ିଲା ଆଧୁନିକ ସାଂସ୍କୃତିକ ଉତ୍କଳର ଅନ୍ୟତମ ସ୍ରଷ୍ଟା ଓ ନିର୍ମାତା, କଳିଙ୍ଗ ଭାରତୀଙ୍କର ଆଦରଣୀୟ ବରପୁତ୍ର, ସାଂପ୍ରତିକ ଉତ୍କଳ ଆକାଶରେ ଦେଦୀପ୍ୟମାନ ଏକ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନକ୍ଷତ୍ର, ମୋର ପରମ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ସଖା ପ୍ରଫେସର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ହୃଦାନନ୍ଦ ରାୟଙ୍କର ବିରାଟ ଆତ୍ମ-ଜୀବନୀ । ସେତେବେଳେ ମୁଁ ତାଙ୍କର ଏକାନ୍ତ ଘନିଷ୍ଠ ଚୈତିକ ଓ ଦୈହିକ ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ତୀବ୍ରଭାବେ ଚାହିଁ ବସିଥିଲି । ସେ କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳେ ଏକ ପକ୍ଷକାଳ ଓଡ଼ିଶା ବାହାରକୁ ଚାଲିଗଲେ । ମୋର କ୍ଷୀଣଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତି ସତ୍ତ୍ୱେ ପରମ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଆଗ୍ରହ ନେଇ ମୁଁ ସେ ବହିଟିକୁ ପଢ଼ିଚାଲିଲି ଏବଂ ଠିକ୍ ଏକପକ୍ଷପରେ ସହସ୍ରପୃଷ୍ଠାର ବହିଟିକୁ ପଢ଼ି ଶେଷକଲି । ସେତେବେଳକୁ ହୃଦାନନ୍ଦ ବାବୁ ଓଡ଼ିଶା ଫେରି ଆସିଥିଲେ ।

କିନ୍ତୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା-ତାଙ୍କର ଦୈହିକ ସାନ୍ନିଧ୍ୟର ଅଭାବ ପୂରଣ କରିଥିଲା ତାଙ୍କର ଏହି ଆତ୍ମଜୀବନୀଟି । ସତକୁ ସତ ମୁଁ ବହିଟି ପଢ଼ିଲାବେଳେ ତାଙ୍କୁ ମୋ ପାଖରେ ଦୈହିକ ସ୍ଥିତିରେ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲି- ଭାଗବତ ପଢ଼ିଲାବେଳେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଦୈହିକ ଅନୁଭବ

ପାଇଲା ପରି- ରାମଚରିତମାନସ ପଢ଼ିଲାବେଳେ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କର ଦୈହିକ ସ୍ପର୍ଶ ପାଇଲା ଭଳି-ବାଇବେଲ ପଢ଼ିଲାବେଳେ ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟଙ୍କ ଦୈହିକ ସଂଲଗ୍ନତାର ଅନୁଭବ ଭଳି । ଏଥିରେ ତାଙ୍କର ବାଲ୍ୟକାଳରୁ ୧୯୯୫ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜୀବନାଲେଖ୍ୟ ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇଛି ।

ବହିଟି ପଢ଼ିଲାବେଳେ ବୋଧ ହେଉଥିଲା- ସତେକି ସେ ମୋ ପାଖରେ ବସିଛନ୍ତି- ଖଟରେ ଶୋଇଛନ୍ତି- ବା ଆମେ ଦୁହେଁ ଏକାଠି ଚାଲୁଛୁ- ଏବଂ ସେହି ଅବସ୍ଥାରେ ସେ ତାଙ୍କର ଆତ୍ମକାହାଣୀ ଅପୂର୍ବ ପ୍ରଗଳ୍ଭତାରେ ଗଭୀର ସ୍ୱରରେ ମୋ ଆଗରେ କହି ଚାଲିଛନ୍ତି !! ସେତ ସହଜେ କଳିଙ୍ଗ ଭାରତୀ ମା' ସାରଳାଙ୍କର ସୁଯୋଗ୍ୟ ସାରସ୍ୱତ ମୁଖପାତ୍ର ! ଅହେତୁକୀ ଗେହ୍ଲାପଣରେ ମା' ସାରଳା ତାଙ୍କ ଜିହ୍ୱାରେ ଅହରହ ନୃତ୍ୟ କରୁଥାନ୍ତି ଅଥବା ବୀଣାବାଦନ କରୁଥାନ୍ତି ! ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ତାଙ୍କ ସ୍ୱର ଭିତରେ ଉତ୍କଳଜନନୀଙ୍କର ଉଦାର ମଧୁର ଧ୍ୱନି ଶୁଣିପାରେ ଏବଂ ତା' ସହିତ ମଧ୍ୟ ଶୁଣିପାରେ ଭାରତମାତାଙ୍କର ପୁରାଣ ପରମ୍ପରାରୁ ଉଦ୍‌ଗତ ସେହି ପରମ ରହସ୍ୟମୟ ଶାଶ୍ୱତ ଉଦାତ୍ତ ବାକ୍ୟମାନଙ୍କର ଧ୍ୱନି ଓ ପ୍ରତିଧ୍ୱନି । ତାଙ୍କର ଆତ୍ମ-କାହାଣୀଟିକୁ ମଧ୍ୟ ସେ ପୁରୀ ବଡ଼ଦାଣ୍ଡରେ ମାଇକ୍ ଆଗରେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ରଥଯାତ୍ରାର ଧାରାବିବରଣୀ ଭଳି ଅନର୍ଗଳ କହି ଯାଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ ତାଙ୍କ ବହି ପଢୁଥିଲାବେଳେ ସେହିସବୁ ବାକ୍ୟଭିତରେ ମୁଁ ତାଙ୍କର ବଡ଼ଦାଣ୍ଡିଆ କଣ୍ଠସ୍ୱର ମଧ୍ୟ ଶୁଣିପାରୁଥିଲି । କି ସୁନ୍ଦର ! କି ପବିତ୍ର ! କି ଆସ୍ଥା ଓ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସୃଷ୍ଟିକାରୀ ବାକ୍ୟସବୁ । ଛଳ କପଟହୀନ, କୃତ୍ରିମ ପରିପାଟୀ ହୀନ ସ୍ୱଚ୍ଛ ହୃଦୟର ବକ୍ତବ୍ୟ । ବକ୍ତବ୍ୟ ନା ପ୍ରବଚନ !! ତେଣୁ ମୋର ଅନ୍ତରାତ୍ମାକୁ ସେ ସବୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିଯାଉଥାଏ । ଫଳରେ ମୋତେ ଲାଗୁଥାଏ- ଏଇ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ କାଳରେ ସତେକି ସେ ମୋ ପାଖରେ ବସିଛନ୍ତି ଓ ମୋତେ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଉଛନ୍ତି ।

ସେ କେବଳ ଏ ବହିରେ ନିଜ ଜୀବନର ଘଟଣା ଗୁଡ଼ିକର ବିବରଣୀ ଦେଇନାହାନ୍ତି । ସେ ଜୀବନର ଅର୍ଥ ଖୋଜିଛନ୍ତି- ଜୀବନର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଖୋଜିଛନ୍ତି ଓ ଜୀବନଯାତ୍ରାର ମାର୍ଗ ପ୍ରଦର୍ଶକକୁ ମଧ୍ୟ

ଖୋଜିଛନ୍ତି । ଜୀବନର ଘୋର ଅନ୍ଧକାରମୟ ଝଡ଼ଝଂଜାକୀର୍ଣ୍ଣ ରାତ୍ରି ଭିତରେ ସେ ଆଲୋକର ସନ୍ଧାନ କରିଛନ୍ତି- ଜୀବନର ମଧୁର ରମଣୀୟ ସମୁଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦିବସମାନଙ୍କ ପଛରେ ପରମ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦମୟଙ୍କର ମଙ୍ଗଳମୟ ହସ୍ତର ବରଦ କଲ୍ୟାଣ ମୁଦ୍ରା ମଧ୍ୟ ସେ ଦେଖିଛନ୍ତି ଓ ଦେଖାଇଛନ୍ତି । ନିଜ ଜୀବନର ଘଟଣାମାନଙ୍କର ଧାରାବିବରଣୀ ଦେବା ସହିତ ସେ ମଧ୍ୟେ ମଧ୍ୟେ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଭାବେ ସାହିତ୍ୟର ଭାବରସ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ, ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ରର ଗୂଢ଼ ରହସ୍ୟମୟ ତତ୍ତ୍ୱ ଗୁଡ଼ିକର ଚିନ୍ତନ, ମନନ, ଇତିହାସର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ସାମୟିକ ତଥ୍ୟାବଳୀ, ଅତୀତ ଓ ବର୍ତ୍ତମାନ ଭିତରେ ବିସ୍ତାରିତ ହୋଇଥିବା ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକର ଭୌଗୋଳିକ ବାସ୍ତବତା, ଜୀବନ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚରେ ବିଚିତ୍ରଭାବେ ଅଭିନୀତ ହୋଇ ଚାଲିଥିବା ବିଦଗ୍ଧ ନାଟକୀୟତା, ସ୍ଥାନକାଳ ପାତ୍ରର ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ଭିତରେ ଏକ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସାମ୍ୟସ୍ଥିତି- ସବୁକିଛି ସେ କହି ଚାଲିଛନ୍ତି । ତେଣୁ ତାଙ୍କ ଆତ୍ମ-ଜୀବନୀଟି ହୋଇ ଉଠିଛି ତାଙ୍କର ଜୀବନଦର୍ଶନ ଏବଂ ବହୁସ୍ଥଳରେ ତାଙ୍କର ହୃଦୟର କାବ୍ୟ ଭାରତୀ ବା ଅନ୍ତରାତ୍ମାର ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ଉପଲବ୍ଧି । ବହିଟିକୁ ‘ଅମୃତବିନୟବଚନ, କହି ତୋଷିବ ପ୍ରାଣୀମନ’’ ଭଳି ଭାଗବତୀ ଭାଷାରେ ସେ ଲେଖିଛନ୍ତି ।

ହୃଦାନନ୍ଦବାବୁଙ୍କ ସହ ମୋର ଦୀର୍ଘ ଚାଳିଶବର୍ଷର ଗଭୀର ବନ୍ଧୁତା ରହିଆସିଛି- ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ଭାବେ ଜାଣେ । ତାଙ୍କ ବିଷୟରେ ମୋର ଯାହାସବୁ ଧାରଣା ଥିଲା ସେଗୁଡ଼ିକ ଦୃଢ଼ଭାବେ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଛି ତାଙ୍କ ଆତ୍ମ-ଜୀବନୀ ଭିତରେ । ଜୀବନଠାରୁ ନାନାବିଧ ବିଡ଼ମ୍ବନା ସହ୍ୟ କରି ନାନା ଘାତପ୍ରତିଘାତର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ସେ ଜୀବନବିମୁଖ ହୋଇନାହାନ୍ତି । ବରଂ ଜୀବନ ପ୍ରତି କୃତଜ୍ଞ ରହିଛନ୍ତି ଓ ଜୀବନକୁ ଆହୁରି ମହାନ୍ ଆଉ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ମଣ୍ଡିତ କରିବା ଲାଗି ନିଜ ଭିତରେ ଗଭୀର ଆକୁତି ଅନୁଭବ କରିଛନ୍ତି ଓ ସେ ଦିଗରେ ନିଷ୍ଠାପର ଉଦ୍ୟମ ମଧ୍ୟ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ଅମଣିଷମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଧ୍ୟୁଷିତ ଓ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ଏଇ ପୃଥିବୀରେ ମନୁଷ୍ୟର ମହିମା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ପାଇଁ ସେ ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନରେ ଓ ସାମାଜିକ ଜୀବନରେ ଖୁବ୍ ବ୍ୟାକୁଳ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ମଧ୍ୟ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର

ଜୀବନ-ଚର୍ଯ୍ୟା ସେଥିଯୋଗୁ ହୋଇ ଉଠିଛି ସ୍ୱତଃ ଏକ ଜୀବନ-ସାଧନା । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଜୀବନ ସାଧନାରେ କୌଣସି ତୀବ୍ର କୃଚ୍ଛ୍ରତା ନାହିଁ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ହୃଦାନନ୍ଦଙ୍କ ଜୀବନ ସାଧନା ସ୍ୱାଭାବିକ ଓ ସାବଲୀଳ ଭାବରେ ସହଜ ଛନ୍ଦରେ ଗତି କରିଆସିଛି ଆଜିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । କୌଣସି ପ୍ରକାର ସିଦ୍ଧି ହୁଏତଃ ସେ ପାଇନାହାନ୍ତି କି ସିଦ୍ଧିପାଇଁ ବ୍ୟାକୁଳତା ମଧ୍ୟ ଦେଖାଇ ନାହାନ୍ତି । ଅସରନ୍ତି ପଥର୍ ପଥିକ ସେ । କୋଉଠି ଠାଏ ପହୁଁଚିଯାଇ ସେଠି ଅଟକି ରହିଯାଇନାହାନ୍ତି । ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଉଦ୍ୟାନରେ ପୁଷ୍ପମଧୁ ସଂଗ୍ରହ କରିଚାଲିଛନ୍ତି ସାରାଜୀବନ ସ୍ୱର୍ଗର ପ୍ରଜାପତିଟିଏ ଭଳି । ତାଙ୍କର ଜୀବନ-ନାଟକର ପୃଷ୍ଠସଂଗୀତ ହେଉଛି- "ଏ ସୃଷ୍ଟି ଅମୃତମୟ ହେ"- କିମ୍ବା "ମଧୁରାଧିପତେ ଅଖିଳଂ ମଧୁରଂ ।"

ତାଙ୍କୁ ବହୁଲୋକ ଭଲ ପାଇଛନ୍ତି । ସେ ମଧ୍ୟ ବହୁ ଲୋକଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ଅନାବିଳ ହୃଦୟର ପ୍ରେମ ବାଣ୍ଟିଛନ୍ତି । କାହାପ୍ରତି ତାଙ୍କର ବିଦ୍ୱେଷ ନାହିଁ, ଅଭିଯୋଗ ନାହିଁ କି ଅସୂୟା ଅଭିସଂପାତ ନାହିଁ । କାରଣ ତାଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ ଯାତ୍ରାସଂଗୀତଟି ହେଉଛି- ସର୍ବେ ଭବନ୍ତୁ ସୁଖିନଃ ! ଭାଗ୍ୟ ବିଧାତା ବା ସ୍ୱୟଂ ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ କବିସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଲଘୁ ଶୈଳୀରେ ପରିହାସରେ ମଧ୍ୟ ଗାଳି ଭର୍ତ୍ସନା କରିନାହାନ୍ତି । ନିଷ୍ଠୁର ବିଦ୍ରୂପ ବାଣୀ ତାଙ୍କ ପବିତ୍ର ସାରସ୍ୱତ ଜିହ୍ୱାଗ୍ରକୁ ସ୍ପର୍ଶ ମଧ୍ୟ କରିପାରେ ନାହିଁ । ନିୟତିକୁ ସେ ତାଙ୍କର ଦୁର୍ଗତି ପାଇଁ ଦାୟୀ କରିନାହାନ୍ତି । ଦୁଃଖ, କଷ୍ଟ, କଷଣ, ଅପମାନ- ଏପରିକି ରୋଗ ବୈରାଗ ଓ ପ୍ରାଣାଧିକା ପରମ ଆତ୍ମୀୟା ଜାନକୀଙ୍କ ସଦୃଶା ପତ୍ନୀ ବିୟୋଗରେ ମଧ୍ୟ ସେ ନିଜର ଦୁଃଖାଗ୍ନିକୁ ମହାନ ବନସ୍ପତି ପରି ନିଜର ହୃଦ୍‌କୋଟରରେ ଲୁଚାଇ ରଖିଛନ୍ତି । ସେ ନିଆଁର ତାତି ବା ଧାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ ଆଉ କାହାର ଦେହମନରେ ବାଜିବାକୁ ଦେଇନାହାନ୍ତି । ଗଙ୍ଗାଙ୍କ ପରି ତାଙ୍କର ହୃଦୟ ବିଶଦ ଆଉ ଗଭୀର ଏବଂ ଗଣ୍ଠିଧନ ତାଙ୍କର କେବଳ ସ୍ନେହ ଓ ଶୁଭେଚ୍ଛା । ନିଜର ଦୁଃଖରେ ସେ କାହାକୁ ଭାଗୀଦାର ହେବାକୁ ଦେଇନାହାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ନିଜ ଜୀବନରେ ଯାହା କିଛି ସୁଖ, ଆନନ୍ଦ ବା ଆହ୍ଲାଦ ସେ ପାଇଛନ୍ତି- ସେ ସବୁ ସେ ଏକା ଭୋଗି ନାହାନ୍ତି ବରଂ ସମସ୍ତଙ୍କ ସହ ଏକାଠି

ମିଳିମିଶି ମହୋତ୍ସବ ଉପଭୋଗ କରିଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟଠାରୁ ଆଘାତ ପାଇଛନ୍ତି- କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଘାତ ଦେଇନାହାନ୍ତି । ଈଶ୍ୱରଙ୍କର କୃପା ପାଇଛନ୍ତି- କିନ୍ତୁ ସେହି କୃପାକୁ ସେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ବାଣ୍ଟିଦେଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ସେ ଆଉ କାହାର କୃପାପାତ୍ର ହେବାକୁ ଚାହିଁନାହାନ୍ତି ।

ସେ ନିଜେ ବାସ୍ତବରେ ଯାହା ଏବଂ ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ସେ ଏହି ଦୀର୍ଘ ସତୁରୀବର୍ଷକାଳ ନିଜ ପାଇଁ ଯେଉଁ ଭାବରୂପ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି ଏହି ବହିଟି ପଢ଼ିଲା ବେଳେ ମୁଁ ତାଙ୍କର ସେହି ରୂପକୁ ଇ ମୋ ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଦେଖି ପାରିଛି । ବେଳେ ବେଳେ ସେ ନିଜେ ଚିନିରେ ତିଆରି କଣ୍ଢେଇ ଟିଏ ଭଳି ଲାଗନ୍ତି ।

ଏକ ଶୁଦ୍ଧ, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ, ସରଳ, ସହଜ, ଭଦ୍ର, ଭବ୍ୟ ଜୀବନର ଅଧିକାରୀ ହୃଦାନନ୍ଦ ରାୟ । ଶୁଭେଚ୍ଛା ଓ ସହୃଦୟତାର ଜୀବନ୍ତ ବିଗ୍ରହ ସେ । ତାଙ୍କର ଜୀବନ ପ୍ରତି ଓ ସଂସାରପ୍ରତି କୁତ୍ରାପି ବିରକ୍ତ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକାଶ ପାଇନାହିଁ । ବରଂ ସଂସାର ଓ ଜୀବନପ୍ରତି ତାଙ୍କର ରହିଛି ଏକ ଅନୁରକ୍ତ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଉପଲବ୍ଧି ।

ସେ ସାରା ଜୀବନ ଜୀବନର ମରୁଭୂମିରେ ଅଦମ୍ୟ ଉତ୍ସାହରେ ବଳରାମଙ୍କ ପରି ହଳବୁଲାଇ କୃଷି ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି । ଶ୍ମଶାନର ଭସ୍ମରାଶି ଭିତରୁ ସେ ମହାଜୀବନର ମହାବୀଜ ଅନ୍ୱେଷଣ କରିଛନ୍ତି । ନୀଳାଚଳର ବଡ଼ଦାଣ୍ଡରେ ଧୂଳିବାଲିରେ ହଜିଯାଇଥିବା ମହାତ୍ମା ମହାପୁରୁଷମାନଙ୍କର ପାଦଚିହ୍ନ ସେ ଅଣ୍ଡାଳି ଅଣ୍ଡାଳି ଖୋଜି ବୁଲିଛନ୍ତି । ସାରା ଆକାଶରେ ହାତ ବୁଲାଇଛନ୍ତି ସେ ଆକାଶ କୁସୁମ ପାରିଜାତଟିଏ ତୋଳିବା ପାଇଁ । କିନ୍ତୁ ଜୀବନର ସଫଳତା ବା ବିଫଳତାକୁ ସେ ଗ୍ରାହ୍ୟ କରି ନାହାନ୍ତି । ଏକ ଦିବ୍ୟଶିଶୁର ମନ ନେଇ ସେ ଜୀବନକୁ ଏକ ଦିବ୍ୟଲୀଳା ରୂପେ ବୁଝିଛନ୍ତି ଓ ଖେଳିଛନ୍ତି । ସେ ନିଜର ଶକ୍ତି ସାମର୍ଥ୍ୟର ସୀମା ସମ୍ବନ୍ଧେ ଖୁବ୍ ସଚେତନ । କିନ୍ତୁ ମନୁଷ୍ୟର ମହିମାକୁ ଘୋଷଣା କରିବା ପାଇଁ ସେ ଉଚ୍ଚକିତ ସ୍ୱରରେ ତୁରୀ ବାଦନ କରିଆସିଛନ୍ତି । କାଶୀର ମହା ଶ୍ମଶାନରେ ମଡ଼ାଚଣ୍ଡିଆ ବେଶରେ ମହାରାଜା ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଦେଖି ସେ କାତର ନହୋଇ ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି ବଜ୍ର ନିର୍ଘୋଷରେ- ''ବିଶ୍ୱନାଥଙ୍କର ଏହି ମହା

ଶ୍ମଶାନରେ ସତ୍ୟପାଇଁ ମଡ଼ାଚଣ୍ଡିଆ ଭୂମିକାରେ ଓହ୍ଲାଇଥିବା ମହାରାଜା ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ତାଙ୍କ ରାଜମହିମାରେ ସ୍ୱର୍ଗର ଦେବରାଜ ଇନ୍ଦ୍ରପଦକୁ ମଧ୍ୟ ତୁଚ୍ଛ କରିଦେଇଛନ୍ତି ।'' ସେଥିପାଇଁ ପାଇବାର ଲୋଭ ଓ ନପାଇବାର ଗ୍ଲାନି ତାଙ୍କ ଶୁଭ୍ରସୁନ୍ଦର ଜୀବନକୁ ସାମାନ୍ୟଭାବେ ବି ମଳିନ କରିନାହିଁ ।

ହୃଦାନନ୍ଦ ଜୀବନର କୁଟିଳ ଜାଲ ଭିତରେ ବନ୍ଦୀ ହୋଇ ନାହାନ୍ତି । କେବେ ଜାଲରେ ପଡ଼ିଲେ ବି, ସେ ଜାଲସୁଦ୍ଧା ଧରି ଆକାଶରେ ଚିତ୍ରଗ୍ରୀବ ନାମା କପୋତରାଜଙ୍କ ପରି ଉଡ଼ିଯାଇଛନ୍ତି ଜାଲ ଛେଦନକାରୀ ତାଙ୍କର ବନ୍ଧୁ ହିରଣ୍ୟକ ନାମା ମୂଷିକ ରାଜାଙ୍କ ପାଖକୁ । ଅତୀତ ଜୀବନରେ ହୃଦାନନ୍ଦ ଥିଲେ ମାୟାବାଦୀ । ଜାଲକୁ ସେ ସଂସାରର ମାୟା-ପ୍ରତୀକ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଯେବେଠାରୁ ସେ ମହାମାୟାଙ୍କ କୃପା ଲାଭ କଲେ ସେବେଠାରୁ ସେ ଆଉ ମାୟାକୁ ଭୟ କରି ତା ପାଖରୁ ପଳାୟନ କରି ନାହାନ୍ତି । ମାୟାକୁ ପରିଣତ ଜୀବନରେ ସେ ବରଂ ଅବଜ୍ଞା କରିଛନ୍ତି । ମାୟାଧରଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିଲା ପରେ ସେ ମାୟା ପ୍ରତି ଆଉ ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ କରି ନାହାନ୍ତି । ସେ ଉପଲବ୍ଧି କରିଛନ୍ତି- ଯେ ମାୟାଧର- ସେହି ମଧ୍ୟ ଲୀଳାନିଧି । ଯାହା ନିମ୍ନ ସ୍ତରରେ ମାୟା- ତାହାହିଁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱସ୍ତରରେ ଲୀଳା । ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୃଦାନନ୍ଦଙ୍କ ଜୀବନ ଲୀଳାମଧୁର ହୋଇରହିଛି । ସେଥିପାଇଁ ଏଇ ପରିଣତ ଜୀବନରେ ବି ସେ ଜୀବନକୁ ନେଇ ପ୍ରଚୁର ହସିଛନ୍ତି ଓ ହସାଇଛନ୍ତି । ସେ ଏକ ସଂଗରେ ଜୀବନର ଦୁଇପାର୍ଶ୍ୱକୁ ଦେଖିଛନ୍ତି । ସେଥିଯୋଗୁଁ ସେ ହାସ୍ୟ ଓ ରୋଦନକୁ ଏବଂ ଗୁରୁ ଓ ଲଘୁକୁ ଏକ ମୁଦ୍ରାର ଦୁଇ ବିପରୀତ ପାର୍ଶ୍ୱବୋଲି ନିଜ ଜୀବନରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରମାଣିତ କରିଚାଲିଛନ୍ତି । ତେଣୁ ସେ କେବେ କାହାକୁ ଉପହାସ କରିନାହାନ୍ତି- କିନ୍ତୁ ପରିହାସ ନିପୁଣତାରେ ହୃଦାନନ୍ଦଙ୍କ ବାକ୍‌ବିଳାସ ଅତୁଳନୀୟ ।

ଏକଥା କିନ୍ତୁ ସତ ଯେ ହୃଦାନନ୍ଦ ଜୀବନର ଅଶ୍ଳୀଳ, ଜଘନ୍ୟ, କୁତ୍ସିତ ଓ ବୀଭତ୍ସ ଦିଗପ୍ରତି ଆଖି ବୁଜି ଦେଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଦେହରେ ପଙ୍କ ଲାଗିନି- ପଙ୍କୁଆ ଗନ୍ଧବି ବାଜିନାହିଁ । ପଣ୍ଡିଚେରୀ, ପୁଟ୍ଟପର୍ତ୍ତି, କାଶୀ, ବୃନ୍ଦାବନ, ଦ୍ୱାରକା, ପୁରୀ, ରାମେଶ୍ୱର, ଋଷିକେଶ ପ୍ରଭୃତି

ମହାନ ପବିତ୍ର ତୀର୍ଥମାନଙ୍କର ପବିତ୍ର ଧୂପ ଧୂଆଁରେ ତାଙ୍କ ଶରୀର ସୁବାସିତ, ହୃଦୟ ସୁରଭିତ ଓ ମନ ସୁଗନ୍ଧିତ । ଆସନଟିଏ ପଡ଼ିନଥିଲେ ସେ ହୁକିନା ମାଟି ଉପରେ ବସି ଯିବେ ନାହିଁ ।

ହୃଦାନନ୍ଦ ଜଣେ ଯୋଗୀ ନହୋଇ ପାରନ୍ତି କିନ୍ତୁ ସେ ଜଣେ ଜୀବନ-ସାଧକ । ଜୀବନକୁ ସେ କେବଳ ବଂଚିନାହାନ୍ତି- ଜୀବନକୁ ସେ ସାଧି ସାଧି ଚାଲିଛନ୍ତି । ସେ ଜଣେ ମହାଜ୍ଞାନୀ ବ୍ୟକ୍ତି । ଜ୍ଞାନ ତାଙ୍କ ଜୀବନକୁ ଗଭୀର କରିଛି- ଉଜ୍ୱଳ କରିଛି । କିନ୍ତୁ ଜ୍ଞାନଭାରରେ ସେ ବୃଥା ଗମ୍ଭୀର ହୋଇନାହାନ୍ତି କି ଜଳକା ବି ହୋଇନାହାନ୍ତି ଜ୍ଞାନାଲୋକରେ । ସେ ଜଣେ ପ୍ରେମିକ ଓ ଭକ୍ତ । ଏହି ପ୍ରେମଭକ୍ତି ତାଙ୍କ ଜୀବନକୁ କରିଛି ରସାଳ, ପ୍ରାଣବନ୍ତ ଓ ମଧୁର । କିନ୍ତୁ ପ୍ରେମଭକ୍ତିରେ ସେ କେବେ ଉତ୍ତରଳ ହୋଇନାହାନ୍ତି କି ମଦିରବିହ୍ୱଳ ହୋଇନାହାନ୍ତି । ସେ ଜଣେ କର୍ମୀ ଓ ସଂଗଠକ । କର୍ମ ତାଙ୍କୁ ବାସ୍ତବତାର ସମ୍ମୁଖୀନ କରାଇଛି । ଜ୍ଞାନ ଓ ପ୍ରେମଭକ୍ତିର ତାମସିକ ଆବେଗରୁ ମୁକ୍ତ ରଖିଛି । କିନ୍ତୁ କର୍ମ ତାଙ୍କୁ ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ କରିନାହିଁ କି ସେ କେବେ ନିଜ ଆଡୁ ଘୋର କର୍ମରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହୋଇନାହାନ୍ତି ।

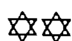
ଭଗବାନ ତାଙ୍କର ଅସଂଖ୍ୟ ଛାଞ୍ଚ ଭିତରୁ ଗୋଟିଏ ଦିବ୍ୟ ସ୍ୱୟଂସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିବ୍ୟଛାଞ୍ଚ ବାଛି ସେଥିରେ ହୃଦାନନ୍ଦଙ୍କୁ ଗଢ଼ି ମୂଳରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଓ ସମ୍ପନ୍ନ କରି ତାଙ୍କୁ ଏ ପୃଥିବୀକୁ ପଠାଇଛନ୍ତି ବୋଲି ମୋର ଧାରଣା ହୁଏ । ନିଜକୁ ଅଦିବ୍ୟରୁ ଦିବ୍ୟ କରିବାର ଦୁଃସାଧ୍ୟ ସାଧନା ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କୁ କରିବାକୁ ପଡ଼ିନାହିଁ । ଭଗବାନ ତାଙ୍କୁ ବହୁ ଦାୟିତ୍ୱରୁ ମୁକ୍ତ ରଖିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେ ସବୁବେଳେ ମୁକ୍ତି ପାଇଁ କାତର ହୋଇଛନ୍ତି । ଅଥଚ ତାଙ୍କ ଜୀବନରୁ ଜଣା ପଡ଼େନା ତାଙ୍କୁ କୋଉ ବନ୍ଧନରଜ୍ଜୁରେ କିଏ କେତେବେଳେ ବାନ୍ଧି ରଖୁଥିଲା । ସେ ସର୍ବଦା ମୁକ୍ତ ଓ ସହଜ ମଣିଷ । ଏହି ଆତ୍ମଜୀବନୀ ସମ୍ପର୍କରେ ମୋର ଶେଷ ବକ୍ତବ୍ୟଟି ହେଲା- ଏ ବହିଟି ଜଣେ ନିଷ୍କଳ ମଣିଷର ନିଷ୍କଳ ଭାଷାରେ ନିଜ ଜୀବନ କାହାଣୀର ନିଷ୍କଳ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି । ମୋର ବିଶ୍ୱାସ- ଏ ବହିଟିକୁ ଆଉ ଯେ କେହି ପଢ଼ିବ- ସେ ନିଶ୍ଚେ ଏ ପୃଥିବୀର ଜଣେ ଭଲ ମଣିଷକୁ ଭେଟିବ ଏବଂ ତାର ମଧୁର ସ୍ୱରରେ ତା ଜୀବନ ଗାଥା ବି ଶୁଣିବ । ହୁଏତଃ ଏ ବହିଟି ପଢ଼ି ଜଣେ ଭାବିବ- ହଜାର ପୃଷ୍ଠାର ଏହି ବହିଟି

ଜଣେ ଚମତ୍କାର ବାଗ୍ମୀଭଳି ଜଣେ ଉତ୍ତମ ମଣିଷର ପବିତ୍ର ଜୀବନ କାହାଣୀ ମୋତେ ଶୁଣାଇ ଦେଲା । ଅଥବା ଆଉ ଜଣେ ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁ ପାଠକ ବହିଟି ପଢ଼ିସାରି ରବୀନ୍ଦ୍ର ନାଥଙ୍କ ''ନିର୍ଝରେର ସ୍ୱପ୍ନଭଙ୍ଗ'' କବିତାଟିର ପ୍ରଥମ ପଂକ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ଗାଇ ଉଠିବ-

''ଆଜି ଏ ପ୍ରଭାତେ ରବିକିରଣ
କିପରି ଛୁଇଁଲା ଏ ମୋ ପରାଣ
ପ୍ରଭାତ ପକ୍ଷୀର ଗାନ !
ଆରେ ମୋର, ଉଚ୍ଛୁଳି ଉଠୁଛି ପ୍ରାଣ ।''

ସତକଥା । ଏଭଳି ଏକ ଉତ୍ତମ ଗ୍ରନ୍ଥ ସାଧୁସଂଗର ପୂଣ୍ୟ ଫଳ ଦେଇଥାଏ । ଆଉ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ପ୍ରେମୀବନ୍ଧୁର ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ସୁଖ ଦେଇଥାଏ । ଏ ବହିଟି ପଢ଼ିସାରିବା ପରେ ମୋତେ ଲାଗିଲା- ସତେକି ହରଦ୍ୱାରର କିଶୋରୀ ଗଙ୍ଗାଙ୍କର ଛଳଛଳ ପବିତ୍ରଶୀତଳ ସଲିଳରେ ମୁଁ ବୁଡ଼ ପକାଇଲି । ମୋର ଭାଷାରେ ମୁଁ ବହୁ ବିଶିଷ୍ଟ ଗୁଣୀ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଆତ୍ମ-ଜୀବନୀ ପଢ଼ି ମୁଗ୍ଧ ହୋଇଛି- ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ମଧ୍ୟ ହୋଇଛି; କିନ୍ତୁ ଗଙ୍ଗାସ୍ନାନର ଅନୁଭୂତିକେବଳ ହୃଦାନନ୍ଦଙ୍କର ଆତ୍ମ-ଜୀବନୀ ପାଠକରି ଲାଭ କଲି । ମୁଁ ଅପେକ୍ଷା କରୁଛି- ଆଶା କରୁଛି- ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଛି- ହୃଦାନନ୍ଦ ବାବୁ ଦୀର୍ଘଜୀବୀ ହୁଅନ୍ତୁ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନୀର ଦ୍ୱିତୀୟଭାଗ ପଢ଼ିବାପାଇଁ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେଇ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୀର୍ଘଜୀବୀ ହୁଏଁ ।

ଏହି ଅନୁପମ ଆତ୍ମଜୀବନୀଟି (ଯାହାର ପ୍ରଭାବ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋ ଉପରୁ କଟିନାହିଁ), ଆଜି ଓଡ଼ିଶାର ମର୍ଯ୍ୟାଦାବନ୍ତ ଶାରଳା ପୁରସ୍କାରରେ ମଣ୍ଡିତ ହୋଇଥିବାରୁ ମୁଁ ତାଙ୍କ ଅନୁରାଗୀ ପାଠକ ପାଠିକାଙ୍କ ସହିତ ମୋର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆନନ୍ଦ ପ୍ରକାଶ କରୁଛି । ଶ୍ରୀମା ଓ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ହୃଦାନନ୍ଦ ରାୟଙ୍କୁ ଦୀର୍ଘ ଓ ସୁସ୍ଥ ଜୀବନ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତୁ ଏବଂ ଉତ୍କଳ ଭାରତୀ ମା'ଶାରଳା ତାଙ୍କ ଲେଖନୀ ଚିର ସୃଜନଶୀଳ କରି ରଖିଥା'ନ୍ତୁ । ଏତିକି ମାତ୍ର ପ୍ରାର୍ଥନା ।

ଶ୍ରୀ ହୃଦାନନ୍ଦ ରାୟଙ୍କ ପ୍ରକାଶିତ ପୁସ୍ତକାବଳୀ :

ଗ୍ରନ୍ଥର ନାମ	ବିଭାଗ	ପ୍ରକାଶକଙ୍କ ନାମ	ପ୍ରକାଶନ କାଳ
ଅଦ୍ୱୈତ ବେଦାନ୍ତ ପରିଚୟ	ଦାର୍ଶନିକ ଗ୍ରନ୍ଥ	ଧର୍ମ-ଜ୍ଞାନ-ପ୍ରଚାର ମନ୍ଦିର, କଟକ	୧୯୫୭
ଭଗ୍ନ ଭାଗବତ	କବିତା	ବିକାଶ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ, ଜୟପୁର	୧୯୬୩
ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦର୍ଶନର ଇତିହାସ (ଆଧୁନିକଯୁଗ)- ଯୁଗ୍ମ ଲେଖକ	ଦାର୍ଶନିକ ଗ୍ରନ୍ଥ	ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ପ୍ରଣୟନ ଓ ପ୍ରକାଶନ ସଂସ୍ଥା, ଭୁବନେଶ୍ୱର	୧୯୭୫
ନବଜାତକେ ତତ୍ତ୍ୱାର୍ଥ ଖଣ୍ଡ	ପ୍ରବନ୍ଧ	ଗ୍ରନ୍ଥମନ୍ଦିର, କଟକ	୧୯୮୧
ବିଚ୍ଛନ୍ଦ ଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ	ଜୀବନୀ	ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀ, ଭୁବନେଶ୍ୱର	୧୯୯୦
Sankara as a Romantic Philosopher	ଦାର୍ଶନିକ ଗ୍ରନ୍ଥ	ଆକାଶ ପବ୍ଲିକେଶନସ୍, କଟକ	୧୯୯୧
କଳି ଭାଗବତ ସମୀକ୍ଷା (ଠାକୁର ଶ୍ରୀ ଅଭିରାମ ପରମହଂସଙ୍କ ବିରଚିତ 'କଳି ଭାଗବତ' ଗ୍ରନ୍ଥର ଏକ ଦାର୍ଶନିକ ସମୀକ୍ଷଣ)		ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପ୍ରକାଶନୀ, କଟକ	୧୯୯୨
Emmanuel Kant	ଦାର୍ଶନିକ ଗ୍ରନ୍ଥ	ପ୍ରକାଶ ପବ୍ଲିକେଶନସ୍, କଟକ	୧୯୯୬
ଯେମିତି ଦେଖିଛି-ଆମେରିକା- ଯେମିତି ବୁଝିଛି	ଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ	ଓଡ଼ିଶା ବୁକ୍ ଷ୍ଟୋର, କଟକ	୧୯୯୭
Dialectic	ଦାର୍ଶନିକ ଗ୍ରନ୍ଥ	ସନ୍ତୋଷ ପବ୍ଲିକେଶନସ୍, କଟକ	୧୯୯୮
ବ୍ରହ୍ମସୂତ୍ର (ଶଙ୍କର ଭାଷ୍ୟ) ୧ ଅଧ୍ୟାୟ	ଦାର୍ଶନିକ ଗ୍ରନ୍ଥ	ଓଡ଼ିଶା ବୁକ୍ ଷ୍ଟୋର, କଟକ	୧୯୯୯
ବ୍ରହ୍ମସୂତ୍ର (ଶଙ୍କର ଭାଷ୍ୟ) ୨ ଅଧ୍ୟାୟ	ଦାର୍ଶନିକ ଗ୍ରନ୍ଥ	ଓଡ଼ିଶା ବୁକ୍ ଷ୍ଟୋର, କଟକ	୨୦୦୦
ଜାଣେ ଅନୁଭବୀ ଅନୁଭବରେ	ଆତ୍ମଜୀବନୀ	ଓଡ଼ିଶା ବୁକ୍ ଷ୍ଟୋର, କଟକ	୨୦୦୨

ବ୍ରହ୍ମସୂତ୍ର (ଶଙ୍କର ଭାଷ୍ୟ) ୩ ଅଧ୍ୟାୟ	ଦାର୍ଶନିକ ଗ୍ରନ୍ଥ	ଓଡ଼ିଶା ବୁକ୍ ଷ୍ଟୋର, କଟକ	୨୦୦୩
ବ୍ରହ୍ମସୂତ୍ର (ଶଙ୍କର ଭାଷ୍ୟ) ୪ ଅଧ୍ୟାୟ	ଦାର୍ଶନିକ ଗ୍ରନ୍ଥ	ଓଡ଼ିଶା ବୁକ୍ ଷ୍ଟୋର, କଟକ	୨୦୦୪
ଭକ୍ତି କଲ୍ଲୋଳ ପରିକ୍ରମା		ଶ୍ରୀ ଗୁରୁ ପ୍ରକାଶନୀ, କଟକ	୨୦୦୩
ଶ୍ରୀ ଧବଳେଶ୍ୱର	କବିତା	ଓଡ଼ିଶା ବୁକ୍ ଷ୍ଟୋର, କଟକ	୨୦୦୪

ବିଭିନ୍ନ ଅନୁଷ୍ଠାନ ପକ୍ଷରୁ ଶ୍ରୀ ରାୟଙ୍କୁ ପ୍ରଦତ୍ତ ସମ୍ମାନ ଓ ପୁରସ୍କାରର କିୟଦଂଶ :

ସମ୍ମାନ	ସମୟ	ଅନୁଷ୍ଠାନ
ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା	୧୯୬୩	କବି ସମ୍ରାଟ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଜୟନ୍ତୀ, ଜୟପୁର
ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା	୧୯୬୪	ସୃଜନୀ, ଜାମସେଦ ପୁର
ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା	୧୯୭୨	ଦର୍ଶନ ବିଭାଗ, ବକ୍ସି ଜଗବନ୍ଧୁ ବିଦ୍ୟାଧର ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ଭୁବନେଶ୍ୱର
ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା	୧୯୮୮	ରେଭେନ୍ସା ସାନ୍ଧ୍ୟ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ଅନ୍ତେବାସୀବୃନ୍ଦ, କଟକ
ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା	୧୯୮୮	ସଂସ୍କୃତ ବିଭାଗ, ରେଭେନ୍ସା ସାନ୍ଧ୍ୟ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, କଟକ
ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା	୧୯୮୮	ଶାରଳା ସ୍ମାରକୀ, ତେନ୍ତୁଳି ପଦା, କଟକ
'ଭଞ୍ଜପ୍ରବୀଣ' ସମ୍ମାନ	୧୯୯୪	ଭୀମସେନ ପାଠୀ ନ୍ୟାସ, ବ୍ରହ୍ମପୁର, ଗଞ୍ଜାମ
'ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରତିଭା' ପୁରସ୍କାର	୧୯୯୪	କଟକ ସୁରକ୍ଷା କମିଟି, କଟକ
ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା (ତାମ୍ରଫଳକ)	୧୯୯୪	ଆମେରିକା ଜଗନ୍ନାଥ ସମାଜ, ଆମେରିକା
ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା	୧୯୯୫	ତୁଳସୀ ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦ, ଓଡ଼ିଶା
'ସଂସ୍କୃତି ସୁଧାକର' ସମ୍ମାନ	୧୯୯୫	ଓଡ଼ିଶା ପୂଜ୍ୟପୂଜା ଏକାଡେମୀ
ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ପୁରସ୍କାର	୧୯୯୬	ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଗବେଷଣା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ, ଭୁବନେଶ୍ୱର

'ଭଞ୍ଜ ପ୍ରତିଭା' ସମ୍ମାନ	୧୯୯୬	ମାହାଙ୍ଗା ବ୍ଲକ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଯୁବକ ସଂଘ
'ବ୍ୟାସଦେବ' ସମ୍ମାନ	୧୯୯୬	ଓଡ଼ିଆ ସମ୍ମିଳନୀ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ, ଗୌତମନଗର, ଭୁବନେଶ୍ୱର
'ଜଗନ୍ନାଥ ସର୍ବସ୍ୱ' ସମ୍ମାନ	୧୯୯୭	ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଚାରଣ ଗୋଷ୍ଠୀ, ନୀଳାଦ୍ରି ସତସଙ୍ଗ, ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିର, ପୁରୀ
'ସଂଧାନ' ସମ୍ମାନ	୧୯୯୭	'ଚିର ସଂଧାନ', ଭୁବନେଶ୍ୱର
ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀ ସମ୍ମାନ (ତମ୍ରଫଳକ)	୧୯୯୭	ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀ, ଭୁବନେଶ୍ୱର
ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା	୧୯୯୯	ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି ସମାଜ, କଟକ
'ବାଗ୍ମୀ ଶିରୋମଣି' ସମ୍ମାନ	୧୯୯୯	ଅଙ୍କୁର ସାହିତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି ସଂସଦ, ବାଲିକୁଦା
ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା	୨୦୦୦	ଲାୟନସ୍ କ୍ଲବ, କଟକ
ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା	୨୦୦୦	ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭାଗବତ ସମିତି, କଳିଙ୍ଗଲେନ୍, ମହତାବ ରୋଡ୍, କଟକ
ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା	୨୦୦୦	ଗୋଦାବରୀଶ ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦ, ଭୁବନେଶ୍ୱର
ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା	୨୦୦୦	ଅଲ୍ ଓଡ଼ିଶା ଫିଲୋସଫି ଆସୋସିଏସନ
'ବିଦଗ୍ଧ କବି ଅଭିମନ୍ୟୁ' ସମ୍ମାନ	୨୦୦୧	ଅଭିମନ୍ୟୁ ସ୍ମୃତି ସଂସଦ, ଭୁବନେଶ୍ୱର
ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା	୨୦୦୧	ଜିଲ୍ଲା ଉତ୍ସବ କମିଟି, ଜଗତସିଂହପୁର
ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା	୨୦୦୧	ପ୍ରଫେସର ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ ସ୍ମୃତି ସଂସଦ, କଟକ
ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା	୨୦୦୧	ବାଙ୍କି ମହୋତ୍ସବ-୨୦୦୧, ବାଙ୍କି କଟକ
ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା (ତାମ୍ରଫଳକ)	୨୦୦୨	ପୂଜ୍ୟପାଦ ବାବା ବଳିଆ ଶିଶୁ ଅନନ୍ତ ଆଶ୍ରମ, ଅରିଲୋ, ଜଗତସିଂହପୁର
'ଧର୍ମଚକ୍ର' ସମ୍ମାନ (ଫଳକ)	୨୦୦୨	ମାହାଙ୍ଗା-ବଡ଼ଚଣା ସାହିତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି ପରିଷଦ
'ଓଡ଼ିଆ ଭୂଷଣ' ସମ୍ମାନ	୨୦୦୨	ସତ୍ୟବାଦୀ ନାଗରିକ କମିଟି, ସାକ୍ଷୀଗୋପାଳ
ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା	୨୦୦୨	କାମେଶ୍ୱର ମହାଦେବ ସଂସ୍କୃତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ, ଡାଉଳିଆ ଗଞ୍ଜ, କଟକ

'ସାହିତ୍ୟଶ୍ରୀ' ସମ୍ମାନ	୨୦୦୨	ସାହିତ୍ୟ କଳା ପରିଷଦ
'ବେଦାନ୍ତ ବାଗୀଶ' ସମ୍ମାନ	୨୦୦୨	ବେଦାନ୍ତ ପ୍ରଚାର ପରିଷଦ୍ ଶ୍ରୀ ବିଦ୍ୟା ସଂସ୍କୃତି ସଂସ୍ଥାନ, ଭୁବନେଶ୍ୱର
'ଗୋବିନ୍ଦ ନାରାୟଣ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସାହିତ୍ୟ' ସମ୍ମାନ	୨୦୦୨	ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ସମାଜ, ଶତବାର୍ଷିକୀ
ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା	୨୦୦୩	ଗଣପତି ଶିଶୁମନ୍ଦିର ପରିବାର, ଝାଞ୍ଜିରୀ ମଙ୍ଗଳା, କଟକ
'ମଧୁ ସ୍ୱାଭିମାନ' ସମ୍ମାନ (ଫଳକ)	୨୦୦୩	ରେଭେନ୍ସା କଲିଜିଏଟ୍ ସ୍କୁଲ ପୁରାତନ ଛାତ୍ର ସଂସଦ, କଟକ
ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ପୀତାମ୍ବର ସ୍ୱାଇଁ ବାଗ୍ମିତା ପୁରସ୍କାର	୨୦୦୩	ପୀତାମ୍ବର ସ୍ୱାଇଁ ସ୍ମୃତି ସଂସଦ, ଭଦ୍ରକ
ଚାରଣ ପ୍ରୀତି ସମ୍ମାନ	୨୦୦୩	ଚାରଣ ଗୋଷ୍ଠୀ
ଅରୁଣ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ମାନ	୨୦୦୪	ମାଣିକ ସ୍ୱାଇଁ ସ୍ମାରକୀ, ଅରୁଣ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ମାନ, ଅରୁଣୋଦୟ ନଗର, କଟକ
ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା	୨୦୦୪	ଦର୍ଶନ ବିଭାଗ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, କଟକ
ମାନସିଂହ ସମ୍ମାନ (ତାମ୍ରଫଳକ)	୨୦୦୪	ସାରଳା ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦ, କଟକ
ଶିଶୁ ଅନନ୍ତ ସମ୍ମାନ (ତାମ୍ରଫଳକ)	୨୦୦୪	ଶିଶୁ ଅନନ୍ତ ସ୍ମୃତି ସଂସଦ, ବାଲିପାଟଣା, ଖୋର୍ଦ୍ଧା
ଶାରଳା ପୁରସ୍କାର	୨୦୦୫	ଇଣ୍ଡିଆନ ମେଟାଲ୍ସ ପବ୍ଲିକ ଚାରିଟେବୁଲ ଟ୍ରଷ୍ଟ, ଭୁବନେଶ୍ୱର

ଡି.ଟି.ପି : ସନ୍ତୋଷ ଡି.ଟି.ପି, *ମୁଦ୍ରଣ :* ରେଖାପ୍ରେସ୍, ବାଙ୍କିସାହି, କଟକ-୯,
ଫୋନ୍-୦୬୭୧- ୨୬୧୭୯୮୧